

همیشه‌ی فرهنگ‌شهر

عکس همشهری آغل اولین همشهری

گفت‌و‌گو با مهدی رضانی، دبیر کل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

۱۰ میلیون عضویت برای ۵۰ میلیون کتاب

زمینه فراهم باشد، مردم به این حوزه اقبال دارند.

از اقدامات دولت سیزدهم در بحث ترویج فرهنگ کتابخوانی، توسعه کتابخانه‌ها برای دسترسی بیشتر مردم در گوشه و کنار ایران و موضوع آمایش سرزمینی کتابخانه‌های عمومی است. در این زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟

در خصوص افزایش دسترسی به کتابخانه که یکی از سیاست‌های دولت و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ذیل راجبرد عدالت فرهنگی است، جزو نهضت تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام بوده است. با اعتبار خوبی که در سفرهای استانی رئیس‌جمهور برای این پروژه‌ها تصویب شده است، در حال حاضر تمام پروژه‌های کتابخانه مرکزی استان‌ها فعال هستند. تجهیز و بهره‌برداری از ۲ کتابخانه مرکزی قم و خرم‌آباد و کتابخانه استاندارد شهیدسلیمانی سهند و بیش از ۲۰ کتابخانه عمومی از ابتدای دولت که عمر بعضی از این پروژه‌ها بیش از یک‌دهه است، نشان از توجه به این حوزه دارد. در چند روز گذشته هم با دستور آقای رئیس‌جمهور، سازمان برنام و بودجه کشور مکلف به تأمین اعتبار تمامی پروژه‌های کتابخانه مرکزی کشور شد. در حال حاضر بیش از ۳۰۰ پروژه کشور وجود دارد که بیش از ۷۰ پروژه، بالاتر از ۵۰ درصد پیشرفت فیزیکی دارند.

با وجود اینکه جمهوری اسلامی ایران با بیش از ۳۷۰۰ کتابخانه عمومی، به لحاظ تعداد وشبکه کتابخانه‌ای در رتبه اول منطقه و ۲۰ کشور اول جهان قرار دارد، برای فراهم کردن دسترسی حداقلی به تناسب جمعیت کشور، حدود ۲هزار کتابخانه شهری و روستایی دیگر مورد نیاز است و در حالت ایده‌آل وجود ۴ هزار کتابخانه عمومی مطلوب خواهد بود.

با توجه به سؤال اول و اقدامات صورت گرفته در حال حاضر وضعیت استان‌ها چگونه است؟

همانطور که گفته شد در حال حاضر بیش از ۳۷۰۰ کتابخانه عمومی در سراسر کشور در حال خدمت‌رسانی به مردم هستند که بیش از ۲۷۰۰ باب از آنها مستقیماً توسط نهاد اداره می‌شوند و باقیمانده‌شان به‌صورت مشارکتی فعالیت می‌کنند. از این تعداد بیش از ۷۰۰ کتابخانه روستایی در کشور وجود دارد که در بعضی از روستاها و شهرهای کوچک، تنها مرکز فرهنگی اجتماعی محلی است. ۲۵ هزار نفر جمعیت، استان‌های خراسان جنوبی، سمنان و کهگیلویه و بویراحمد در رتبه‌های نخست و استان‌های تهران، البرز و سیستان و بلوچستان در انته‌های جدول قرار دارند. به این مناسبت به این موضوع اشاره می‌کنم که شهر تهران و استان تهران، به‌رغم تصویری که بر بخورداری به‌دلیل پایتخت بودن وجود دارد، در برخی زیرساخت‌های فرهنگی، ازجمله کتابخانه عمومی، محروم است. استان تهران فاقد یک کتابخانه مرکزی در خور این میزان جمعیت است.

پس از پایان هفته کتاب، سراغ مهدی رضانی، دبیر کل نهاد کتابخانه‌های کشور و عضو شورای فرهنگ عمومی رفتیم تا روند فعالیت کتابخانه‌های عمومی را در سالی که گذشت از او جویا شویم. علاوه بر این، درباره وضعیت سرانه مطالعه در کشور، ضرورت و نیاز تهران به کتابخانه مرکزی و اوضاع کتابخانه‌های عمومی ایران با او گفت‌وگویی انجام داده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

در همین سؤال نخست اجازه دهید کمی به موضوع سرانه مطالعه در کشور بپردازیم. با توجه به توضیح «سنه ملی ترویج خواندن» در شورای فرهنگ عمومی شرایط را چگونه می‌بینید؟

بگذارید اول در مورد وضعیت مطالعه در کشور بگویم که در برخی حوزه‌های فرهنگی شناخت دقیقی از مسئله وجود ندارد. وضعیت مطالعه در کشور سیاه و وخیم نیست. سال گذشته بیش از ۱۱۰ هزار عنوان کتاب با میانگین تیراژ ۵۰۰هتسخه منتشر شد. اگر کتب کمک‌آموزشی را هم از این آمار حذف کنیم، باز هم عدد قابل توجهی است. گردش مالی حوزه نشر به نزدیک ۱ هزار میلیارد تومان رسیده است که هیچ‌یک از شاخه‌های صنایع فرهنگی با آن قابل مقایسه نیست؛ آمار فروش مجازی و حضوری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و مواردی از این دست هم مؤید این موضوع است. اول باید پذیریم و این گزاره را اصلاح کنیم که در مجموع ملت ایران، مردم کتاب‌نخوانی نیستند؛ حالا می‌شود در مورد اینکه چه بخشی از جامعه چه میزان کتاب می‌خوانند تحقیق و گفت‌وگو کرد؛ هر چند با وضعیت مطلوبی که مورد انتظار رهبرمعظم انقلاب فاصله داریم. اما شرایط به هیچ‌وجه در حوزه مطالعه بحرانی و حاد نیست، بلکه روند رو به رشدی را در امر مطالعه شاهد هستیم. پیمایش‌هایی با شاخص‌های متفاوتی در موضوع سرانه مطالعه انجام شده که به اعداد گوناگونی رسیده است. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور هم، به‌عنوان متولی مدیریت کتابخانه‌های عمومی که بار نهضت کتابخوانی را هم بر دوش دارد، پیمایش «عادت‌های خواندن ایرانیان» را با مشارکت دانشگاه در حال انجام دارد.

حالا باید به این نکته برسیم که در حال حاضر دنیا بر موضوع «خواندن» متمرکز است؛ در خواندن به‌عنوان یک رفتار، دیگر فقط افزایش اطلاعات مطرح نیست، بلکه بر کردن اوقات فراغت و تفریح هم موضوعیت دارد که شامل رمان یا داستان مصور (کمیک‌استریپ) هم می‌شود و از صرف کتاب، به مواند خواندنی گسترش پیدا می‌کند که یادکست یا کتاب صوتی را هم دربرمی‌گیرد. براساس همین تغییر رویکرد، بااصلاح آسند «نهضت مطالعه مفید» و «ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی»، سند ملی ترویج خواندن» نگاشته شد و در شورای فرهنگ عمومی به تصویب رسید.

در حوزه کتابخانه‌های عمومی هم آمارها نشان از علاقه مردم به کتاب و کتابخوانی دارد. از بیش از ۱۰ میلیون نفری که عضو کتابخانه‌های عمومی هستند، بیش از ۴ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر عضو فعالند که این عدد در حال رشد است؛ این عدد بدون محاسبه افرادی است که بدون عضویت در کتابخانه در برنامه‌های فرهنگی شرکت می‌کنند. در بازه زمانی یک‌ساله شاخص عضویت بیش از ۲۰ درصد و شاخص امانت بیش از ۴۰ درصد رشد داشته است. این اعداد نشان می‌دهد که اگر

است. این موضوع نیازمند عزم ملی و همراهی مدیریت شهری

است که امیدواریم در این دولت آغاز شود و پیش برود.

با این اوصاف در کشور کدام شهرها از نظر فضای کتابخانه‌ای کم‌تر بر خوردار هستند؟

براساس آخرین تقسیمات کشوری مرکز آمار ایران، در ۲۴۶ شهر (معادل ۱۸،۴ درصد شهرها) فاقد کتابخانه عمومی هستند. در بین استان‌ها، لرستان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان بیشترین میزان شهرهای فاقد کتابخانه را دارند و در استان‌های همدان، زنجان و قم تمام شهرها دارای کتابخانه عمومی هستند. در هفته کتاب سال جاری از این آمار، ۲ شهری دارای کتابخانه عمومی شدند. در برخی از شهرها مدارسی وجود دارد که مورد استفاده قرار نمی‌گیرند؛ این پیشنهاد را به وزارت آموزش و پرورش ارائه کرده‌ایم که پیش از مولدسازی این مدارس، تبدیل آنها به کتابخانه در اولویت قرار گیرد تا تعداد شهرهای فاقد کتابخانه کاهش یابد.

کمی از موضوع دسترسی به کتابخانه فاصله بگیریم و برسسیم به بحث خدماتی که در این مراکز کتابخانه‌ها برای ارباب‌مهمشده در صحبت‌ها پتان تاکید داشته‌اید که کتابخانه‌ها فقط برای کتابخوانی نیستند و از ظرفیت‌های این فضا می‌توانن برای امور فرهنگی و اجتماعی نیز استفاده کرد. کمی در این باره توضیح می‌دهید؟

تصور سنتی از کتابخانه مکانی دارای مخزن و سالن مطالعه است، اما امروزه کتابخانه در دنیا مرکز فرهنگی-اجتماعی محسوب می‌شود؛ مشابه چیزی که در ایران باید از فرهنگسرا دنبال می‌شود. در این مرکز هسته خدمات «کتاب» است و فعالیت‌ها و برنامه‌های متنوعی حول آن شکل می‌گیرد. اگر گاهی به آمار بالای عضویت در کتابخانه‌های بعضی کشورها نگاه کنیم، یکی از علت‌های اصلی آن همین موضوع است که شهروندان برای ابرای مسائل اجتماعی به کتابخانه‌های مراجعه می‌کنند؛ مواردی که شاید برای شما دور از ذهن باشد؛ مثل آموزش نحوه خرید منزل، شیوه تکمیل اظهارنامه مالیاتی و مواردی از این دست. رویکرد کتابخانه عمومی به‌مثابه پایگاه اجتماعی، علاوه بر مجامع جهانی، مانند انیلا که نهاد عضوی فعال از آن است، در ایران هم در سطح دانشگاهی و هم در عرصه اجرایی مطرح است. با همین نگاه، نهاد اقدام به برگزاری ۲همایش بین‌المللی کتابخانه‌های عمومی با موضوعات «توسعه خدمات» و «کسب‌وکارهای کوچک» کرده است. ما معتقدیم این شبکه که بعد از مساجد و مدارس گسترده‌تر بین شبکه فرهنگی کشور است، می‌تواند «دستیار جامعه ایرانی» برای حل مشکلات باشد.

نسل جدید کتابخانه‌های عمومی ایران که با افتتاح کتابخانه مرکزی مشهد در سال ۱۳۹۷متولد و در کتابخانه‌های مرکزی یزد، سمنندج و... فعالیت و تکثیر شده، قابلیت ارائه بیش از ۶۰ خدمت را دارند که گالری، ساخت کده، اتاق علم، پیک کتاب، ناشنواپان و نابینا پان، نخستی، خطی،

اتاق مطالعه اختصاصی، دسترسی به پایگاه‌های مقالات علمی و... بخشی از این خدمات هستند.

راه‌اندازی کتابخانه‌های سیسیار هم می‌تواند دسترسی به کتاب را در مناطق فاقد کتابخانه تسهیل کند. در این زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟

افزایش دسترسی به کتابخانه را با آبال «کتابخانه مرکزی» که تأثیر استانی دارد و «کتابخانه سیار» که شعاعی محلی دارد پیگیری می‌کنیم. کتابخانه سیار خدمت را نزد مردم می‌برد و راه‌حل مناطق روستایی با کم‌تر از ۵۰۰ نفر جمعیت، مناطق صعب‌العبور و عشایری است. هر دستگاه کتابخانه سیار در طول هفته به ۱۲ تا ۵ منطقه خدمات ارائه می‌کند. زمانی که بنده به نهاد آمدم ۹ کتابخانه سیار در کشور وجود داشت، اما این تعداد امروز با رشد بیش از ۵۰ درصدی از ابتدای دولت به ۵۱۲ دستگاه رسیده است. در حال حاضر هم با پیگیری وزیر محترم فرهنگ و ارشاد، دستور رئیس‌جمهور و وزیر صمت بیش از ۲۰۰ دستگاه از محل مسئولیت اجتماعی خودروسازان به این نواگان افزوده می‌شود.

امکان جست‌وجوی منابع کتابخانه‌ای در سامانه سامانپل (samanpli.ir) فراهم است.

در این باره چه توضیحی دارید؟

تمامی فرایندهای کتابخانه‌های عمومی از طریق این سامانه انجام می‌شود. هر کتابخانه دارای یک پرتال در این سامانه است که نشانی، ساعات کار و خدمات آن قابل مشاهده است. در حال

حاضر حدود ۵ میلیون نسخه کتاب در مخزن کتابخانه‌های عمومی موجود است که مردم هم‌عز می‌توانند با جست‌وجو در این سامانه براساس عنوان کتاب، نام پدیدآور، ناشر و... نزدیک‌ترین کتابخانه عمومی دارای یک کتاب را پیدا کنند. این سامانه در حال توسعه برای تبدیل شدن به یک سوپرایلیکیشن است تا در گاه جامع خدمات کتابخانه‌های عمومی کشور باشد.

کتاب، اهدای دانایی» اجرا می‌شود. استقبال مردم چطور بوده و آیا اطلاع‌رسانی خوبی شده است؟

یکی از راه‌های تأمین منابع کتابخانه‌ها، در کنار خرید کتاب یا ناشران، اهدای کتاب با مشارکت مردم است. مردم عزیز می‌توانند کتاب‌هایی را که خوانده‌اند که نزدیک‌ترین کتابخانه عمومی بسیاریند. این موضوع در طول سال انجام می‌شود، اما در مقاطعی مثل هفته کتاب یا سالروز تأسیس نهاد (۱۷ اسفند) تبلیغات بیشتری در خصوص آن انجام می‌شود. در مجموع استقبال مردم و خیرین از این طرح مناسب بوده است.

خبرهای خوب و جدیدی در این حوزه برای مردم کتابخوان دارید؟

در ۲سال گذشته سعی کرده‌ایم مسائل زیرساختی نهاد در حوزه قانونگذاری را برطرف کنیم؛ اصلاح قانون تأسیس نهاد بعد از ۲۰سال که پس از تصویب در کمیسیون فرهنگی در نوبت طرح در صحن علنی مجلس است و اصلاح این‌نامه اجرایی قانون که به‌زودی در کمیسیون فرهنگی دولت مطرح می‌شود، بخشی از این اقدامات است که امیدواریم تا پایان سال به نتیجه برسند و بخش عمده‌ای از مشکلات نهاد را برطرف کنند.

اما آنچه برای مردم ملموس خواهد بود، اجرای عملیاتی طرح جدید عضویت در کتابخانه‌های عمومی تا پایان سال است که در این طرح همه مردم ایران عضو کتابخانه‌های عمومی خواهند بود و به‌صورت رایگان می‌توانند از مخزن و سالن مطالعه استفاده کنند و سایر خدمات براساس منطقه جغرافیایی و کیفیت ارائه، قیمت‌گذاری می‌شود. در این طرح همچنان این خدمات در مناطق کبرخوردار رایگان خواهد بود.

من کامل رادر همشهری آنلاین بخوانید

چهره خبر

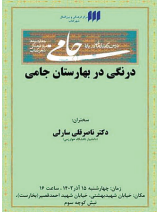

توجه جدی جلال

به‌حوزه ترجمه

یاسر احمدوند، معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ جلال آل احمد توجه جدی به حوزه ترجمه داشت و نقد به جهان‌ونگاه درستی به جریان فکری- فرهنگی ما داشت. او درست و بدون حب و بغض نقد می‌کرد.

دریچه

دزنگی در بهارستان

نشست «دزنگی در بهارستان جامی» از مجموعه درس‌گفتارهایی است که درباره جامی برگزار می‌شود.

به گزارش همشهری، دوازدهمین نشست از مجموعه درس‌گفتارهایی درباره جامی، چهارشنبه ۱۵ آذر ساعت ۱۶ به «دزنگی در بهارستان جامی» اختصاص دارد که با سخنرانی ناصرقلی سارلی (دانشیار دانشگاه خوارزمی) در مرکز فرهنگی شهر کتاب برگزار می‌شود.

به گزارش همشهری، دوازدهمین نشست از مجموعه درس‌گفتارهایی وجوداندن جامی به‌این‌امر وقرینه‌های متنی گوناگون، بهارستان‌ویژگی‌های خاص خود را دارد و از آثار دیگر، به‌ویژه متون اهل تصوف نیز بسیار تأثیر پذیرفته است.

این درس‌گفتار به معرفی ویژگی‌های بهارستان وروابط بینامتنی آن با گلستان سعدی و آثار متقدم اهل تصوف می‌پردازد.

مرکز فرهنگی شهر کتاب در خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید احمد قمبر (بخارست)، نبش کوچه سوم است و ورود برای علاقه‌مندان به این نشست آزاد است.

ادبیات کهن

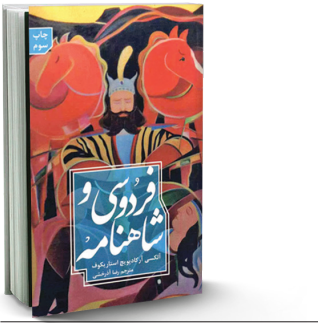
فردوسی و شاهنامه

فردوسی و شاهنامه نوشته «الکسی آرکادیویچ استاریکوف» اراضا آذرخشی به فارسی برگردانده و از سوی انتشارات علمی و فرهنگی منتشر شده است.

شاهنامه، یکی از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین آثار معروف کلاسیک ادبیات جهان است. در روسیه، نخستین‌بار داستان (رستم و سهراب) را ژوکوفسکی ترجمه ازاد کرد. بعدها هم قطعاتی از شاهنامه ترجمه و چاپ شد.

الکسی آرکادیویچ استاریکوف، پژوهشگر سرآمد روس در کتاب «فردوسی و شاهنامه» زندگی این شاعر بزرگ را در بستر اجتماعی و سیاسی زمانه‌اش مطالعه کرده و سپس میراث ادبی او، شاهنامه را از منظر زیبایی‌شناسی، ادبی، تاریخی و اخلاقی مورد بررسی نقادانه قرار داده است. استاریکوف معتقد است در گذشته چندین سده‌ای ملوک‌الطوایفی، در جریان بسیار سریع تشکیل دولت‌های بی‌ثبات، فقط ملت‌ها بودند که با احساس و ادراک وحدت خود زندگی می‌کردند؛ نه سلسله‌های ملوک‌الطوایفی و سلاطین و یکی پس از دیگری تسلط می‌یافتند و غالباً بیگانه هم بودند و در چنین اوضاعی، هرچند دعوت به وحدت به مقصد مبارزه برای منافع خاندان سلطنتی مورد استفاده واقع می‌شده است، لیکن خلافت و مبارزات بین ملوک و امرا همیشه برای توده‌های ملت، بیگانه و ناخوشایند بوده است. اما درست در سده دهم میلادی «شاهنامه» در لحظه تاریخی ترقی و تعالی ادراک ملیت و غرور ملی، در عصر به پایان رساندن مبارزات آزادی‌خواهانه ملل ایران علیه خلافت اعراب به وجود آمده است که این زمان دوران شکل گرفتن ملیت ایران خاوری بوده است که تا حد معینی در تأسیس دولت سهامینان در بخارا و ایجاد زبان ادبی فارسی که بعدها زبان ادبی عمومی ایران شده و در رونق و شکفتگی در خشان ادبیات خراسان و ماوراءالنهر تظاهر و تجلی کرده است.

انتشارات علمی و فرهنگی به زودی چاپ چهارم این اثر خواندنی را در ۱۴۳ صفحه روانه بازار کتاب خواهد کرد.

رمان

جنایت و مکافات

رمان معروف و شناخته‌شده فنودور داستایفسکی با عنوان جنایت و مکافات به انضمام ۲۰ تفسیر درباره این اثر توسط حمیدرضا آتش برآب از روسی به فارسی برگردانده شده و چاپ هشتم آن از سوی انتشارات علمی و فرهنگی منتشر شده است.

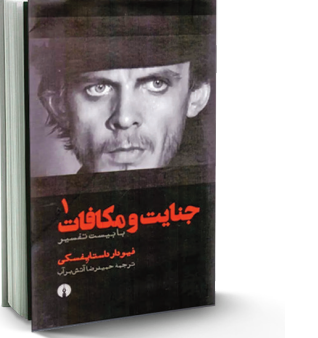
رمان شگفت جنایت و مکافات، نخستین‌بار در سال ۱۸۶۶ منتشر شد. نویسنده ۷سال پیش از نگارش آن، در سال ۱۸۵۹، در نامه‌ای به برادرش، گفته بود طرح این داستان را در زندان ریخته‌در دورانی که «با درد و دریغ و سرخوردگی» روزگار می‌گذرانده است. او این اثر را «افزارنامه‌ای در شکل رمان» خوانده و گفته بود قصد دارد آن را با خون دلش بنویسد.

جنایت و مکافات روایت زندگی دانشجوی فقیر به نام «اسکولنیف» است که طبق انگیزه‌هایی که خودش هم نمی‌داند جیست مرتکب قتل می‌شود. وی زن راخواوری را همراه با خواهرش که اتفاقی در زمان بدوخت قتل در صحنه حاضر می‌شوند، به قتل می‌رساند و سپس خود را از خرج کردن پول و جواهراتی که برداشته ناتوان می‌بیند و پول و جواهرات را پنهان می‌کند.

فنودور داستایفسکی به عنوان روزنامه‌نگار، سردبیر و رمان‌نویس آثار بسیاری از خود به جا گذاشته است. تمرکز اصلی او در نوشته‌هایش روی روشن ساختن اندیشه‌های قهرمانان کتابش بوده است. او شخصیت‌های داستانی‌اش را در موقعیت‌های اجتماعی اعمال آنها را بسنجد برای داستایفسکی مسائل اخلاقی اهمیت ویژه‌ای داشت. او یکی از سسوال‌های بنیادین اخلاقی را در همین کتاب جنایت و مکافات مطرح می‌کند: «جنایت با ذات انسان سازگار است یا نه؟»

رمان جنایت و مکافات اثری است که تاکنون بیش از ده‌ها هزار نقد و تفسیر در سراسر دنیا روی آن نوشته شده است و در ایران هم مترجمان مختلفی این اثر را به فارسی برگردانده‌اند.

انتشارات علمی و فرهنگی این رمان آجلدی را در ۱۶۶۲ صفحه، به بهای ۲۲ هزار تومان منتشر کرده است.

جنایت و مکافات

فردوسی و شاهنامه

دزنگی در بهارستان